

Castell de Blancafort

Cercs

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: A la zona de sud-oest del municipi, al nord-est de la serra de la Figuerassa.

Coordenades:

Latitud: 42.12926
Longitud: 1.83751
UTM Est (X): 403920
UTM Nord (Y): 4664782

Classificació

Número de fitxa: 08268 - 59
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Jaciment arqueològic
Estil / època: Medieval Romànic
Segle: XII
Estat de conservació: Dolent
Notes de conservació: les estructures requeririen d'una actuació de consolidació ja que algunes parts amenacen enderroc.
Protecció: Legal
Tipus de protecció: BCIN
Europea – Atributs inspire: National Monument Record – Defensa
Observacions protecció: BCIN, Monument històric, 678-MH, R-I-51-5459
Data aprovació: dv., 22/04/1949 - 12:00
Número inventari: si. IPA 762
Generalitat i altres inventaris:
Accés: Difícil
Ús actual: Sense ús
Titularitat: Privada
Titular: 08268A009000300000HW

Descripció

El castell està situat dalt d'un turó rocós i encinglerat amb bona visibilitat. Les estructures visibles dalt del turó són especialment dues, la torre del castell i les restes de l'església de Sant Miquel, a més, es distingeixen de manera discontinua diverses restes de murs, podent observar el que sembla correspon a un mur de tancament o clos. Les dimensions aportades del que es creu que seria el recinte emmurallat són entorn a uns 30 metres de llargada per uns 12 d'amplada (VVAA: 1985: pag. 243), segons dades aportades a l'article corresponent de l'obra de la Catalunya Romànica, que indica que aquest clos inclou només el castell, uns metres més avall hi hauria les restes de la capella castellera. La planta que defineix la torre és irregular, ja que s'adapta a la topografia del terreny, defineix una forma de tipus trapezoïdal amb un dels angles, el del penya-segat, arrodonit i els altres rectes. Les dimensions interiors són molt variables, aproximadament de llarg fa uns 8,30m i uns 5,5 d'amplada. Els murs són fets amb un parament regular construït a partir de carreus rectangular, disposats a trenca-junt i seguint filades regulars, el material d'unió és morter de calç; el gruix dels murs és d'uns 85 cm. Es conserva una alçada important de la torre, destacant especialment en la part de ponent. A l'interior es conserva la traça o els espais per als forjats, poden parlar, probablement, d'uns quatre nivells de plantes; es conserven els forats per encaixar les bigues i en el darrer nivell permòdols de pedra suposadament de suport de l'embigat. En els murs es conserven algunes obertures, de les quals han desaparegut la majoria dels acabats arquitectònics que les conformaven. A uns metres al nord de la torre, hi ha les restes del que s'interpreta com l'església de Sant Miquel de Blancafort. Les restes visibles conservades defineixen un edifici més aviat petit, que conformaria una nau de petites dimensions, de planta rectangular, amb un absis semicircular a llevant. En aquest sentit es conserva una part del mur de ponent fent angle amb el mur nord, i a la banda de llevant part d'un altre mur que defineix una forma arrodonida que es creu que correspondria a l'absis. Els murs són bastits amb carreus desbastats per bé que força escairats, disposats en filades i més o menys a trenca-junt, tot unit amb morter de calç. El murs mostren un gruix d'uns 85 cm. Al mur nord, a la part posterior, hi ha uns petits contraforts. Pel que fa a la resta de murs que s'observen en el turó, s'identifiquen de manera discontinua, per bé que tenen certa continuïtat per el costat de llevant. Mostren carreus també força escairats, disposats seguint filades i units amb morter de calç.

Observacions:

La torre del castell queda emplaçada en l'extrem més sortit cap a ponent d'una paret de roca vertical de força alçada, que el fa inaccessible per aquest costat, per contra per la banda més de llevant i sud, el turó és més accessible, determinant que per aquest extrem el mur de tancament hi sigui present. El camí d'accés al castell és pel costat de ponent, arribant al turó just davant de les restes de l'església. Aquestes queden en un nivell lleugerament inferior a la cota de la torra la qual es troba a la part més alta del conjunt. Als peus del corriol que puja al castell hi ha restes de murs que poden correspondre a alguna altra construcció. El castell de Blancafort també es pot classificar dins la tipologia de Conjunt arquitectònic.

Història

Del 10 de febrer de 1166 data un document corresponent a una donació, i segurament confirmació, va ser realitzada per part del rei Alfons I el Cast a Pere de Berga i a tots els seus successors per tal que pogués

construir una fortalesa, a canvi de l'obligació de fidelitat. El document diu : ".antea quam hedificares, facere domum ac forciam in loco que dicitur Blancafort, qui est in comitatu Ceritanie in termino castris de Peguera". Aquest document constitueix el permís de construcció del castell i ens assenyalava una cronologia de ple segle XII per aquest monument, cronologia identificable amb la tipologia d'arquitectura, especialment de parament de la torra. Pocs anys més tard, al 1174, el castell de Blancafort consta com una de les afrontacions aportades, cal pensar doncs, que el castell ja estava construït. Es considera com a zona d'influència del castell el que seria tota la vall de la riera de Metge. Tenint en compte la situació i visibilitat, si més no el control que podia exercir s'estendria molt més. El castell que restava vinculat als senyors de Berga, fou permutat l'any 1309, per part de Sibila, comtessa de Pallars i senyora de Berga al rei Jaume II, en la que cedia gairebé tots els castells que Sibila tenia al Berguedà entre els quals Blancafort; a canvi la comtessa va rebre la vila i castell de Tamarit, la vila de l'Arboç i el castell de Gelida. (SANTANDREU: 1982: 101-109). A l'any 1358 consta que el conseller reial Berenguer Oms, tenia el castell, hem de pensar que a carta reial. L'any 1363, el castell de Blancafort junt amb altres indrets i drets va ser venut per la reina Elionor a Pere Fresc, habitant de Berga; pel que es diu en el document la venda degué produir-se per necessitats econòmiques de la corona arran de la guerra entre Aragó i Castella. Consta que en aquest període es trobaven sota jurisdicció de Blancafort i de la casa de Merolla un total de 24 famílies; dominis ostentats per la família Fresc, ja que el 1410 figura com a senyor Ramon Fresc. Arran de la guerra civil del segle XV el castell fou capturat pel rei (1463) i concedit, junta mb altres possessions a Guillem de Vilastrú. Al segle XVII el castell forma part d'una disputa entre la Reial Audiència de Barcelona i els Agulló, acusats aquests darrers d'haver-se apropiat injustament de Blancafort, entre altres. Blancafort, Merola, Vall-llobrega, es relacionen com a possessions reials en aquesta època.

Bibliografia

BOLÒS, J.; CURTO, A.; SERRA, A. (1984): "El castell de Blancafort, al Berguedà", a Quaderns d'estudis medievals, núm. 11. Barcelona. CAMPRUBÍ SENSADA, J. (2006): Conquesta i estructuració territorial del Berguedà (s. IX-XI), Edicions de la Universitat de Lleida, Lleida. CATALÀ, P. (1976): Els Castells Catalans, vol. V. Barcelona: Rafael Dalmau editor. Pàgs. 874-879. PERARNAU, J.; PIÑERO, J. (1992): Catàleg de protecció del patrimoni històric, arquitectònic, natural i ambiental del terme municipal de Cercs. Fitxa P. 3. Ajuntament de Cercs SANTANDREU, M.D., i altres (1998): Castells medievals del Berguedà. Vol.1. Ed. Amics del Romànic del Berguedà. Berga SANTANDREU, M.D (1982): Els castells del Berguedà en un document de l'any 1309. Revista del centre d'estudis berguedans. Berga: 110- 118. SERRA, Rosa. (et al.) (1991). Guia d'Art del Berguedà. Ed. Consell Comarcal del Berguedà Patronat del Centre d'Estudis del Berguedà, Berga. TORRES, C.A.(1905) . Itinerari per les Valls Altes del Llobregat. Berguedà. Barcelona. VILARDAGA, J. (1890): Historia de Berga. Barcelona, 1890. VVAA. (1985): Catalunya Romànica. XII. El Berguedà, Fundació Enciclopèdia Catalana, Barcelona. P. 246

